

Innst. S. nr. 249

(2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument nr. 8:66 (2006-2007)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad og Gunvald Ludvigsen om å legge til rette for at foreldre med funksjonshemmede barn kan motta en omsorgslønn

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Det fremmes i dokumentet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at foreldre med funksjonshemmede barn kan motta en omsorgslønn begrenset oppad til 80 prosent av 6 G."

Forslagsstillerne framholder at familier med funksjonshemmede barn ofte har en tøff hverdag, og de mener at det for foreldre som ønsker å ta vare på barna sine i hjemmet, bør tilrettelegges et godt hjelpeapparat og en omsorgslønn det er mulig å leve av.

Det påpekes at det er stor variasjon mellom kommuner når det gjelder lønns- og ansettelsesforhold for personer som mottar omsorgslønn, hvor mange som innvilges omsorgslønn, og hvor mange timer som innvilges.

Forslagsstillerne ønsker en modell for omsorgslønn der kommunene garanterer for 5 000 kroner per måned, og der staten dekker det resterende opp til 80 prosent av seks ganger grunnbeløpet i folketrygden.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Jan Bøhler, Sonja Mandt-Bartholsen, Gunn Olsen og Dag Ole Teigen, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen, Vigdis Giltun og

lederen Harald T. Nesvik, fra Høyre, Inge Lønning og Sonja Irene Sjøli, fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, og fra Venstre, Gunvald Ludvigsen, har merket seg at forslagsstillerne i denne saken har valgt å fremme forslag om at foreldre med funksjonshemmede barn skal gis en særskilt gunstig omsorgslønn sammenliknet med andre grupper som fyller kravene til å motta denne ordningen. Forslagsstillerne tar blant annet til orde for et spleiselag mellom stat og kommune der kommunene skal garantere for 5 000 kroner per måned og at staten skal dekke det overskytende begrenset oppad til 80 prosent av 6 G (grunnbeløpet i folketrygden).

Komiteen viser til at kommunene i dag har plikt til å sette av midler til omsorgslønn i sine budsjetter og kan ikke avslå en søknad fordi dette ikke er gjort. Kommunene kan derimot legge en viss vekt på sin egen økonomi i vurderingen av om det skal tilbys omsorgslønn i det enkelte tilfelle. Kommunene tar stilling til hvilken tjenesteform som skal velges, og kan ta stilling til hva som økonomisk sett er mest formålstjenlig. I enkelte kommuner settes det tak på hvor høy omsorgslønnen kan være.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at det altså er kommunen som selv avgjør hvor mange timer med omsorg det skal ytes lønn for, og hvor høy timelønnen skal være. Flertallet viser til at det er store forskjeller fra kommune til kommune, og mener at dette ikke er tilfredsstillende.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil vise til at omsorgslønn ifølge

sosialtjenesteloven er en type "tjeneste" som skal gis etter individuelle behov (type og grad av funksjonshemming, alder, fase i sykdomsforløp, familie-, arbeids- og boligsituasjon, pårørendes evne og ønsker til å gi omsorg og pleie mv.). Som en konsekvens av dette må det bli ulikheter fra sak til sak, og årsaken til det vil ofte ikke komme fram i det offentlige på grunn av at det er underlagt taushetsbestemmelse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ser intensjonene hos forslagsstillerne og er enig i at foreldre med funksjonshemmede barn bør ha en god og verdig omsorgslønn, uavhengig av hvilken kommune de tilhører. Disse medlemmer vil imidlertid påpeke at også en rekke andre grupper yter pleie og omsorg til sine nærmeste, og mener at også disse gruppene må sikres en god omsorgslønnsordning.

Disse medlemmer vil videre vise til at problematikken knyttet til omsorgslønn generelt og for foreldre med funksjonshemmede barn spesielt ble omhandlet i komiteens Innst. S. nr. 150 (2006-2007) i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 25 (2005-2006) Mestring, muligheter og mening (Framtidas omsorgsutfordringer). I den forbindelse uttalte komiteens flertall, alle unntatt regjeringspartiene, følgende:

"... mener regelverket for tildeling og utmåling av omsorgslønn må være utformet slik at det gjøres likt uavhengig av hvilken kommune man bor i, og slik at det gir forutsigbarhet. Ifølge FFOs rettighetscenter har familier med barn med funksjonshemninger store problemer med dette."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det er på tide med en helhetlig gjennomgang av ordningen med omsorgslønn slik at en nettopp kan unngå at det er den enkeltes bostedsadresse som er bestemmende for hva en får i omsorgslønn og ikke minst hvilket tjenestenivå en får tilbud om. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av ordningen med omsorgslønn slik at like tilfeller behandles likt uansett bostedsadresse når det gjelder omsorgslønnens størrelse."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil vise til merknader fra disse partier i Innst. S. nr. 150 (2006-2007) i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 25 (2005-2006) Mestring, muligheter og mening (Framtidas omsorgsutfordringer):

"Stortinget ber i tillegg Regjeringen blant annet om å vurdere følgende tiltak:

- Tiltak for å sikre kompetanse ved sykehusene og i kommunene overfor familier som venter eller har fått et funksjonshemmet barn."

"Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ber Regjeringen utrede muligheten for å etablere en overgangsordning med inntektssikring og tilknyttet kvalifiseringstiltak til dem som mangler inntekt og kvalifikasjoner for å komme i arbeid etter langvarig omsorgsinnsats overfor pårørende."

Disse medlemmer vil vise til Soria Moria-erklæringen som sier at Regjeringen vil styrke ordningen med omsorgslønn.

Disse medlemmer vil vise til at en arbeidsgruppe ledet av Arbeids- og inkluderingsdepartementet med det første skal legge fram forslag til tiltak for å legge bedre til rette for å kunne kombinere yrkesdeltaking med omsorg for pleie- og omsorgstrengende nære pårørende (barn og voksne). Arbeidet omfatter både pleiepengeordningen, hjelpestønsordningen, arbeidsmiljølovens bestemmelser om permisjoner samt omsorgslønn i sosialtjenesteloven. Disse medlemmer vil vise til Innst. S. nr. 150 (2006-2007) i forbindelse med behandlingen av St. meld. nr. 25 (2005-2006) Mestring, muligheter og mening (Framtidas omsorgsutfordringer) hvor hele komiteen sto bak følgende merknad:

"Komiteen vil vise til at arbeids- og inkluderingsministeren koordinerer oppfølgingen av Strategiplanen for familier med barn som har nedsatt funksjonsevne (fra Bondevik II 2005). Det gjennomføres en rekke tiltak knyttet til denne planen i regi av flere departementer. Dette er tiltak som skal bidra til at barn med nedsatt funksjonsevne og familiene deres skal ha samme mulighet som andre til å leve et selvstendig og aktivt liv og til å kunne delta i arbeids- og samfunnsniv. Tiltakene i strategien reflekterer at disse familiene ofte har behov for bistand fra ulike deler av det offentlige. Det gjelder f.eks. helse- og omsorgstjenester som skal tilby medisinsk utredning og behandling, informasjon og opplæring og psykososial støtte og avlastning. For mange er det i tillegg viktig med tverrfaglige habiliteringstjenester, tekniske hjelpemidler, sosiale tjenester, spesialpedagogisk hjelp, barnehage- og skoletilbud, permisjonsordninger, økonomiske støtteordninger og bistand til å løse boligproblemer. Komiteen vil vise til at Regjeringen tar sikte på å revidere strategiplanen i løpet av dette året."

Disse medlemmer vil avvende dette arbeidet og foreslår å vedlegge dokumentet protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet finner dagens ordning utilfredsstillende og mener at tilbudet om å kunne motta omsorg fra nær familie og slektninger bør være tilnærmet likt over hele landet. At tilbudet skal være tilnærmet likt, baseres på de faktiske, relevante levekostnader i de forskjellige deler av landet og innebærer en differensiering av satsene i overensstemmelse med levekostnadene.

Disse medlemmer ser problemet med å pålegge kommunene nye utgifter til sosiale ytelser innenfor dagens finansieringssystem. Det fremmes derfor forslag om at departementet skal utarbeide normerte satser for tildeling av omsorgslønn for å oppnå større likhet for omsorgsytere i hele Norge, samt forslag om å overføre finansieringsansvaret til staten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti vil påpeke at foreldre med funksjonshemmede barn ofte har et stort omsorgsansvar, og at det er krevende å følge opp barnet og samtidig ha et aktivt familieliv og arbeidsliv. Store omsorgsoppgaver kan i perioder være vanskelig å kombinere med full jobb. Disse medlemmer er derfor glad for at representantforslaget om å legge til rette for en omsorgslønn for foreldre med funksjonshemmede barn er fremmet, fordi det retter oppmerksomhet på et område det er viktig å sette inn krefter på.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil vise til Strategiplanen for familier med barn som har nedsatt funksjonsevne fra Bondevik II-regjeringen i 2005. Her vises det til tre viktige støtteordninger for familier med barn som har nedsatt funksjonsevne, nemlig pleiepenger, forhøyet/ordinær hjelpestønad og omsorgslønn for syke barn. Alle er kontantytelser som skal gjøre det mulig for foreldrene å være hjemme eller å dekke utgiftene til hjelp i hjemmet. Disse ordningene har i stor grad sammenfallende eller overlappende formål. Både Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet er satt til å utrede disse ordningene. Etter hva disse medlemmer kan se, er intensjonen med representantforslaget sammenfallende med formålet med en slik utredning. Det er også viktig at det i en slik vurdering tas med tiltak for å lette koordineringsansvaret for foreldrene, samt at ordningene skal være enkle å sette seg inn i og å forstå.

Disse medlemmer vil påpeke at møtet med hjelpeapparatet som skal hjelpe familier med funksjonshemmede barn, av mange oppleves som overveldende og lite koordinert.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil vise til forslag fra Kristelig Folkeparti i Innst. S. nr. 150 (2006-2007) om at alle kommuner skal ha en ansatt fagperson som innehar et koordineringsansvar for familier med et funksjonshemmet barn.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti deler forslagsstillernes vurdering om at ordningen med omsorgslønn bør forbedres for foreldre med funksjonshemmede barn. Slik disse medlemmer ser det, er det imidlertid også nødvendig å sikre at andre som utfører omsorgsoppgaver, gis en bedre inntektssikring i tilfeller der det er nødvendig å ta fri fra arbeid for å ta seg av sine nærmeste. Disse medlemmer viser til forslaget fra representanter for Høyre i Dokument nr. 8:88 (2006-2007) der Regjeringen bes fremlegge forslag til lovbestemmelser som sikrer rett til fri i forbindelse med omsorgsarbeid. Videre bes Regjeringen fremlegge forslag som sikrer at den enkelte har inntekt til sitt livsopphold når man utfører slike omsorgsoppgaver. Det bes om en vurdering av hvordan eksisterende ordninger for inntektssikring ved omsorgsarbeid kan harmoniseres i forhold til en utvidet ordning. Disse med-

lemmer mener at ordningen med omsorgslønn til foreldre med funksjonshemmede barn må gjennomgås i sammenheng med en helhetlig vurdering av ordninger for alle som utfører omsorgsarbeid.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti imøteser en utredning om sammenslåing av pleiepenger, forhøyet/ordinær hjelpestønad og omsorgslønn snarest.

Komiteens medlem fra Venstre er glad for støtten til intensjonen i forslaget om omsorgslønn til funksjonshemmede barn. Den forskjellige standarden som det henvises til når det gjelder størrelse på omsorgslønn rundt i landet, er utgangspunkt for forslaget. Det finnes en rekke ordninger på området, blant annet knyttet til pleiepenger, men denne ordningen er i dag ikke tilstrekkelig og utelukker de som ikke har hatt ordinært arbeid. Dette er bakgrunnen for forslaget om å sette en standard for omsorgslønn og gjøre denne kjent og ubyråkratisk i den enkelte kommune.

I dag er det slik at lønnsutgifter er i rapporteringssystemene inne i ordinære lønninger innenfor helse- og omsorgssektoren i kommunene. Det er således ikke mulig å skille ut lønn, verken total lønn til personer med omsorgslønn, hva den enkelte kommune har lagt seg på med hensyn til lønnsnivå, eller hvilke andre betingelser som er knyttet til arbeidsforholdet.

Disse variasjonene bekreftes blant annet i publikasjonen "Omsorgslønn til foreldre med funksjonshemmede barn, lønn, påskjønnelse eller avlat?" (NOVA rapport 11/03). I oppsummeringen i denne rapporten pekes det på følgende utfordringer:

- Uklarhet om hva omsorgslønn er betaling for
- Ordningen har svakt rettsgrunnlag
- Det er stor ulikhet i praktiseringen av omsorgslønn mellom kommuner og i samme kommune
- Det betales ofte ut svært lave beløp

I Samfunnsspeilet 5-6/2006 refereres det til nyere undersøkelser om omsorgsbehov. Dette oppsummeres på følgende måte:

"Antallet som mottar offentlig praktisk bistand, har sunket fra 122 000 i 1999 til 112 000 i 2005. Samtidig viser levekårsundersøkelsen at stadig flere eldre mennesker mottar ulønnet hjelp av slektninger og andre. Mens 9 prosent av personer 67 år og over svarte at "husholdet har regelmessig mottatt ulønnet hjelp fra slektninger" i 1998, hadde denne andelen steget til 14 prosent i 2005. Nedgangen i antall mottakere av praktisk bistand bør imidlertid ikke utelukkende forklares med helse og et mindre tilgjengelig kommunalt tilbud. Helseforsker Tor Inge Romøren mener nedgangen også kan ha sammenheng med at de små mellomkrigskullene nå kommer i 70-årsalderen. Det har dermed blitt færre av de friskeste eldre, som i større grad har behov for kun praktisk bistand."

Dette medlem understreker at Venstre er tilhenger av og positiv til at ordningen med omsorgslønn kan utvides til å gjelde flere grupper, blant annet pårørende som kan yte omsorg for egne foreldre. Problemet er,

slik dette medlem ser det, at ordningen med omsorgslønn i dag er lite brukt, og at det ikke er noen standard for hvor høyt beløp som kan utbetales. I tillegg er det lagt betydelige byråkratiske hindringer i veien for ordningen. Dette er uholdbart.

Dette medlem vil gjerne påpeke at det leves svært forskjellige liv, og at friheten til å gjøre dette er grunnleggende for ethvert menneske. I dag velger svært mange kvinner med funksjonshemmede barn å bli hjemme. Og for dem som ønsker dette, bør det legges til rette gode ordninger. Men dette medlem ønsker selvfølgelig ikke at dette skal fortrenge oppbygging av gode institusjoner eller andre former for tilrettelagte tilbud. Det er viktig at disse ordningene virker så kjønnsnøytrale som overhodet mulig. Mange foreldre vil ikke ønske å være hjemme med funksjonshemmede barn, og det må i hovedsak legges til rette for at folk kan være i arbeid. Mange savner kontakt med arbeidslivet både faglig og kollegialt. En del foreldre grunngir at de ønsker å være 100 prosent hjemme med barnet fordi de bruker så mye energi på å finne fram i systemet. Mange får ikke så lett hverdager med sykehusinnleggelse osv., til å gå opp med et yrkesliv. I dag flytter en del foreldre bevisst til "gode kommuner". Aktuelle konkrete tiltak er eksempelvis:

- sikre kompetent avlastning hjemme (mange av barna trenger avansert medisinsk utstyr)
- fast koordinator i kommunen som kan være et aktivt bindeledd mellom ulike instanser så foreldre slipper å ringe rundt til ulike instanser
- koordinerte innleggelse på sykehus som gjelder de utallige rutinekontrollene for å spare tid og redusere fravær fra jobb

Dette medlem ser omsorgslønn for familier med funksjonshemmede barn som en forenklingreform som vil gjøre hverdagen lettere og bidra til at foreldre kan slippe noen av de vanskene som dagens system legger opp til. Dette medlem har ingen illusjoner om at dette vil løse alt, men tror det vil være et betyde-

lig bidrag. Dette medlem vil påpeke at det på dette grunnlag er viktig å gi foreldre som velger å være hjemme med funksjonshemmede barn, en anstendig lønn å leve av.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at foreldre med funksjonshemmede barn kan motta en omsorgslønn begrenset oppad til 80 prosent av 6 G."

FORSLAG FRA MINDRETALL:

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av ordningen med omsorgslønn slik at like tilfeller behandles likt uansett bostedsadresse når det gjelder omsorgslønnens størrelse.

Forslag fra Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at foreldre med funksjonshemmede barn kan motta en omsorgslønn begrenset oppad til 80 prosent av 6 G.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen viser til dokumentet og merknadene og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument nr. 8:66 (2006-2007) – representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad og Gunvald Ludvigsen om å legge til rette for at foreldre med funksjonshemmede barn kan motta en omsorgslønn – vedlegges protokollen.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 5. juni 2007

Harald T. Nesvik
leder og ordfører